

حرفه‌ی حسابرسی، خدمات جدید مالی و مشاوره‌ای و انتظارات از جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

محمد جواد صفار / حسابدار رسمی
فرهود صابری سرابی / دانشجوی کارشناسی ارشد حسابرسی دانشگاه علامه طباطبائی

این شرایط به معنای تداوم همیشگی وضع سابق در آینده نیست. تغییرات و تحولات ایجاد شده، به‌خصوص در فضای تجاری باعث تغییر انتظارات ذی‌نفعان از حرفه‌ی حسابرسی شده است. در این شرایط، شناسایی نیازها و انتظارات اجتماعی ایجاد شده و حرکت به سمت پاسخ دادن به آن‌ها شاید رمز بقا و موفقیت این حرفه در آینده باشد و جامعه‌ی حسابداران رسمی در این مسیر می‌تواند نقشی بسیار حیاتی ایفا کند. با توجه به این شرایط شناخت عمیق و جامع از انتظارات اجتماعی ایجاد شده در قبال حرفه‌ی حسابرسی بسیار حائز اهمیت است. در حقیقت جامعه‌ی حسابداران رسمی به‌عنوان بالاترین رکن حرفه‌ی حسابرسی در ایران زمانی قادر است تا این حرفه را به سمت تعالی و ارتقای جایگاه اجتماعی به پیش برد که از نیازها و انتظارات پیش روی این حرفه درک درستی داشته باشد.

نهادها و مراجع حرفه‌ای باید انتظارات و توقعات عمومی را به‌شکلی جامع و کامل بشناسند، انتظارات معقول را از سایر انتظارات تفکیک کنند و حرفه را به‌سمت تأمین و رفع این نیازها سوق دهند. تنها در این شرایط است که حرفه‌ها بقای خود را در حفظ و جایگاه اجتماعی بهتری می‌یابند. از این منظر نقش نهادها و جوامع حرفه‌ای در راستای ارتقا یا تنزل جایگاه اجتماعی هر حرفه بسیار حائز اهمیت است. حرفه‌ی حسابرسی به‌عنوان یکی از حرفه‌های پذیرفته شده و مقبول اجتماعی و جامعه‌ی حسابداران رسمی به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد نظارتی این حرفه از این قاعده مستثنا نیست. اگر تا به‌حال حرفه‌ی حسابرسی در سطح بین‌المللی و داخلی به بقای خود ادامه داده و به فراموشی سپرده نشده، بدین دلیل بوده که همواره در راستای تأمین منافع عمومی گام برداشته است، اما

تأمین منافع عمومی از مهم‌ترین ویژگی‌ها و دغدغه‌های هر حرفه به‌شمار می‌رود. در حقیقت حرفه‌هایی که با گذر زمان موفق به تداوم فعالیت و حفظ بقای خود شده‌اند همواره در جهت تأمین منافع عمومی گام برداشته‌اند. از آن‌جا که وجود هر حقی، حضور محقق را الزامی می‌سازد، پس در مقابل وظیفه‌ی حرفه‌ها در زمینه‌ی تأمین منافع عمومی، انتظارات عمومی و اجتماعی شکل خواهد گرفت. در حقیقت، ذی‌نفعان هر حرفه انتظارات و مطالباتی را مطرح می‌کنند که اغلب منطقی و در مواردی نامعقول به نظر می‌رسد.

از آن‌جا که اغلب حرفه‌های موجود، دارای ساختاری خودانتظام و صاحب ارکانی مرکزی هستند، اصولاً انتظارات عمومی به سمت جوامع حرفه‌ای که وظیفه‌ی راهبری و نظارت بر عملکرد اعضای حرفه را به عهده دارند معطوف خواهد شد. در نتیجه، این

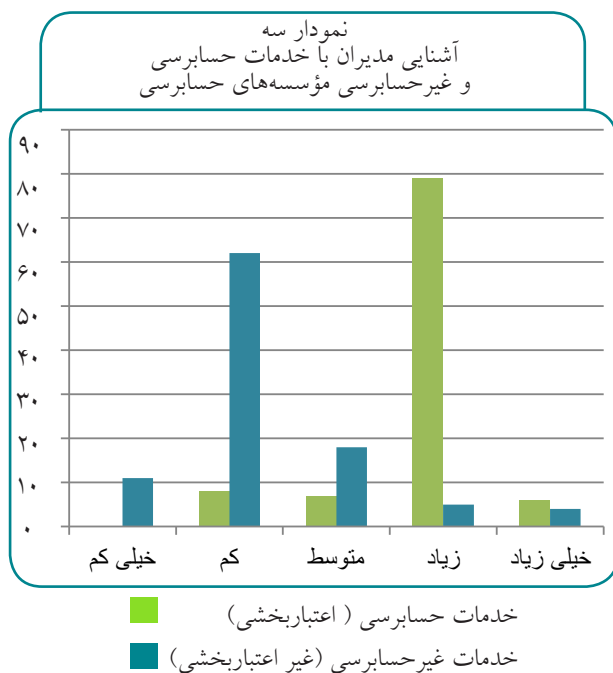

بورسی به ارائه‌ی خدماتی جدید در حیطه‌ی مالی و حسابداری و از سوی مؤسسه‌های حسابرسی نیازمندند. با توجه به اهمیت نقش انجام چنین مطالعاتی در کیفیت راهبری حرفه‌ی حسابرسی، در این مقاله تلاش شده تا به‌شکلی محدود و اجمالی نیازها و انتظارات مدیران برخی شرکت‌های بورسی به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین ذی‌نفعان حرفه‌ی حسابرسی تبیین شود. در این زمینه، با بهره‌گیری از نظرات و پیشنهادهاى تنى چند از استادان باتجربه‌ی حرفه‌ی حسابرسی پرسشنامه‌ای تدوین شد. در ادامه و به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز از روش دلفی بهره گرفته شد و در همین راستا پرسشنامه‌ی تدوین‌شده را برای تنى چند از مدیران با تجربه و متخصص شرکت‌های بورسی و طی دو مرحله ارسال و نظرات آن‌ها را به‌شکل مدون و مستندی گردآورديم. در نهایت نتایجی به‌شرح زیر حاصل شد.

و سایر زمینه‌های مرتبط، به انجام یک پروژه‌ی نیازسنجی جامع در سطح شرکت‌های بورسی کشورهای اروپایی اقدام کرد. گفتنی است که مراحل بعدی این پروژه‌ی نیازسنجی به سایر مناطق آسیایی و آمریکایی تعمیم یافت و در نهایت نتایج بسیار جامعی را برای آن مؤسسه به همراه آورد. در این پروژه نیازسنجی مؤسسه‌ی حسابرسی PWC به‌دنبال تعیین نیازهای اساسی مدیران شرکت‌های بورسی به‌عنوان اصلی‌ترین ذی‌نفعان و ذی‌حقان حرفه‌ی حسابرسی بود. حاصل این مطالعه تغییر رویکرد مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی بزرگ از سمت ارائه‌ی خدمات اطمینان‌بخشی به سمت ارائه‌ی خدمات نوین مالی همچون حسابرسی داخلی، گزارشگری ریسک و گزارشگری نظام راهبری بنگاه بود. در حقیقت نتایج مطالعه‌ی صورت گرفته نشان می‌داد که با ایجاد تغییر و تحول در نظام‌های اقتصادی و ساختارهای تجاری، شرکت‌های

حال در این چارچوب این سؤال مطرح می‌شود که جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران چه‌گونه می‌تواند شناختی جامع و فراگیر از نیازها و انتظارات پیش روی حرفه‌ی حسابرسی کسب کند. این پرسش از جمله سؤالاتی است که پیش روی بسیاری از نهادهای حرفه‌ای و مؤسسه‌های حسابرسی در همه جای دنیا قرار گرفته است. در حقیقت، توجه به این سؤال و مباحثی از این دست می‌تواند عملکرد مؤسسه‌های حسابرسی و در ادامه حرفه‌ی حسابرسی را بسیار متأثر سازد. اما چه‌گونه می‌توان به چنین سؤالی پاسخی جامع و فراگیر داد؟

مؤسسه‌ی حسابرسی PWC که از چهار مؤسسه‌ی بزرگ حسابرسی در دنیا به‌شمار می‌رود، مسیر قابل توجه و قابل‌اتکایی را برای یافتن پاسخ این سؤالات در پیش گرفت. این مؤسسه در سال ۲۰۰۱ و با بهره‌گیری از تیمی متشکل از کارشناسان حرفه‌ی حسابرسی

می‌توان گفت بخش اعظم مدیران شرکت‌های بورسی با وجود شناختی به نسبت کم از این خدمات به دریافت خدمات غیرحسابرسی و در حوزه‌های مالی و اداری توسط مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی تمایل دارند. البته گفتنی است که در حدود ۲۰ درصد از مدیران مورد پرسش تمایل زیادی برای دریافت این خدمات از مؤسسه‌های حسابرسی ندارند. شاید بتوان یکی از دلایل این امر را عدم آشنایی کافی و مناسب مدیران شرکت‌های بورسی با خدمات غیرحسابرسی قابل ارائه توسط مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی دانست.

۳. مطابق با پاسخ‌های دریافتی، میزان خدمات غیرحسابرسی (غیر اعتباربخشی) مورد نیاز شرکت‌های بورسی که توسط مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ارائه نمی‌شود در نمودار چهار نشان داده شده است.

جامعه‌ی حسابداران رسمی، آشنایی آن‌ها با طیف خدمات غیرحسابرسی (غیر اعتباربخشی) کم و یا به عبارتی نامطلوب است. شاید بتوان دلیل این امر را در درجه‌ی اول عدم انجام فعالیت‌های اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی درباره‌ی این حوزه‌ها توسط جامعه‌ی حسابداران رسمی و مؤسسه‌های حسابرسی دانست و در درجه‌ی دوم دلیل اصلی این شرایط را می‌توان در عدم تولید و ارائه‌ی خدماتی در حیطه‌ی خدمات جدید مالی و به شکل گسترده توسط مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی به شمار آورد.

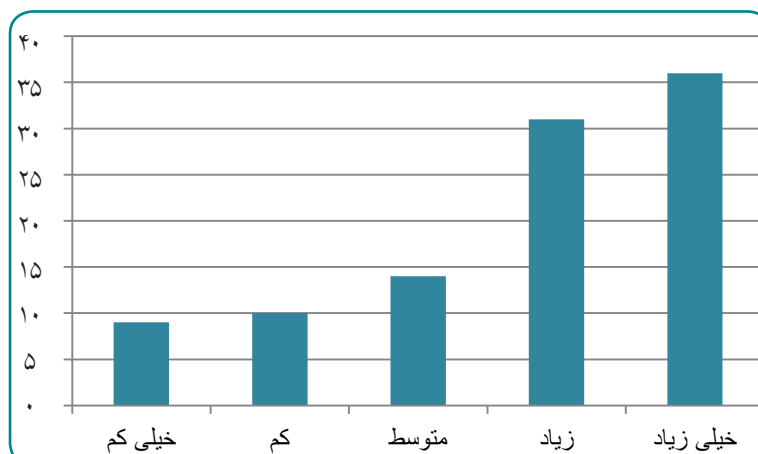
۲. مطابق با پاسخ‌های دریافتی، تمایل مدیران مورد پرسش به دریافت خدمات غیرحسابرسی (غیر اعتباربخشی) از مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی در نمودار چهار نشان داده شده است. مطابق با نتایج کسب‌شده در بالا

در نمودارهای یک و دو، سطح تحصیلات و سابقه‌ی کاری افراد مورد پرسش نشان داده شده است. این نمودارها تاحدی ویژگی‌های نمونه‌ی مورد بررسی را توصیف می‌کند. با توجه به نتایج بالا می‌توان دریافت که نمونه‌ی مورد بررسی حائز شرایط خبرگی به منظور پیاده‌سازی روش دلفی است. در ادامه، سایر نتایج کسب‌شده تشریح خواهد شد.

۱. براساس پاسخ‌های دریافتی، آشنایی مدیران مورد پرسش با خدمات حسابرسی (اعتباربخشی) و خدمات غیرحسابرسی (غیر اعتباربخشی) قابل ارائه توسط مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی در نمودار سه نشان داده شده است.

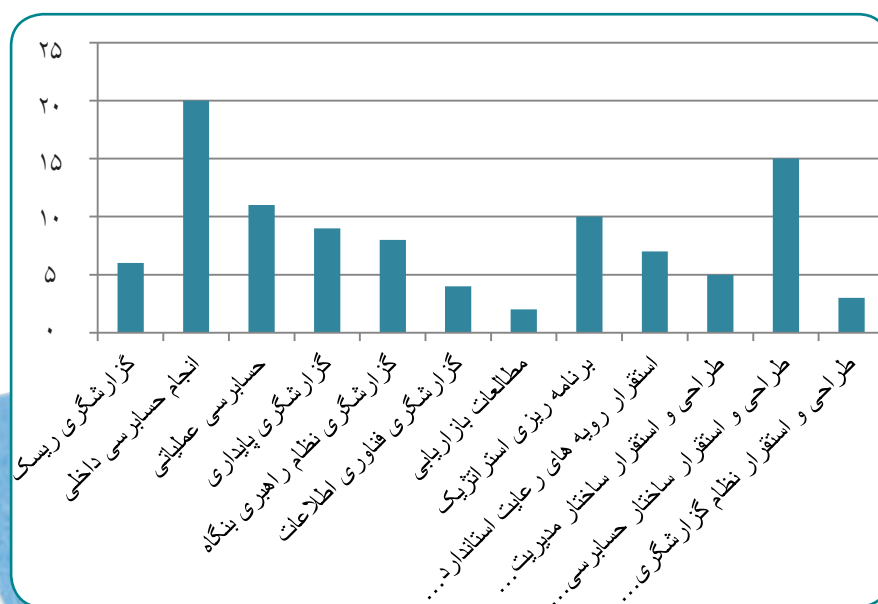
براساس نمودار سه، می‌توان دریافت که برخلاف آشنایی مطلوب مدیران شرکت‌های بورسی با خدمات حسابرسی (اعتباربخشی) قابل ارائه توسط مؤسسه‌های حسابرسی عضو

خدمات ارائه نشده

نمودار پنج - خدمات ارائه نشده

خدمات مورد تقاضا

نمودار شش - خدمات مورد تقاضا

حسابداران رسمی در قبایل خدمات حسابرسی (اعتباربخشی) و غیر حسابرسی (غیراعتباربخشی) قابل ارائه به شکل اجمالی تشریح شده است. براساس نتایج به دست آمده علایق و انتظارات مدیران شرکت های بورسی مورد پرسش را می توان به ترتیب اولویت در جدول یک ارائه کرد.

با کمی تأمل بر نتایج کسب شده به راحتی می توان دریافت که رویکرد شرکت ها و بنگاه های اقتصادی به واسطه تغییر شرایط کسب و کار در زمینه نیاز به خدماتی در حیطه های مالی، اداری و حسابرسی تغییر یافته

نسبتاً قابل توجه برای خدمات حسابرسی (اعتباربخشی) و غیر حسابرسی (غیر اعتباربخشی) از سوی مدیران شرکت های بورسی و عدم پاسخ به چنین نیازهایی از سوی مؤسسه های حسابرسی، شناسایی و تبیین نیازهای پاسخ داده نشده بسیار حائز اهمیت است. نتایج این تحقیق تا حدی به روشن کردن این شرایط و معرفی آن بخش از خدمات مورد نیاز مدیران شرکت های بورسی که تا به حال توسط مؤسسه های حسابرسی ارائه نشده است کمک خواهد کرد. براساس نمودار پنج، انتظارات مدیران شرکت های بورسی از مؤسسه های حسابرسی عضو جامعه ی

براساس نمودار پنج، می توان دریافت که بیش از نیمی از خدمات مورد نیاز مدیران شرکت های بورسی در حوزه های مالی و اداری که به شکل معقول انتظار می رفته توسط مؤسسه های حسابرسی عضو جامعه ی حسابداران رسمی ارائه شود، توسط این مؤسسات ارائه نشده است. این شرایط به معنای وجود ظرفیتی بالقوه در سمت تقاضا و عدم اقدامی مناسب در سمت عرضه و به منظور پاسخ دادن به نیازهای ذی نفعان اصلی حرفه ی حسابرسی (شرکت های بورسی و ذی نفعان آنها) است. در ادامه، با توجه به تبیین وجود تقاضایی